

Audiovisuele vorming

3de graad D-finaliteit

III-AuVo-d

BRUSSEL

D/2024/13.758/169

Versie oktober 2024

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen geven expliciet aan voor welke leerplandoelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat lesdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in lesdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de graad en met de onderliggende graad, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen en/of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties, afhankelijk van de finaliteit. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een rubriek 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Samenhang met de tweede graad

Dit leerplan bouwt verder op het leerplan Beeldende en Audiovisuele vorming. In de tweede graad experimenteren de leerlingen met verschillende vormgevingselementen, technieken en materialen. Doelen worden verdiept en verbreed in de derde graad. Leerlingen streven naar een grotere autonomie. Ze werken binnen een grotere complexiteit.

Ze nemen zelfstandig meer initiatief in het totale artistiek proces. Ze creëren persoonlijk artistiek werk en groeien naar een eigenheid binnen Audiovisuele vorming.

2.2 Samenhang in de derde graad

2.2.1 Samenhang binnen de studierichting Audiovisuele vorming

Het leerplan Kunstbeschouwing heeft een duidelijke link met dit leerplan.

Bepaalde vakken van de algemene vorming kunnen Audiovisuele vorming ondersteunen. In functie van de specifieke talige opdrachten in deze studierichting is de samenhang met talen belangrijk.

In het Gemeenschappelijk funderend leerplan zijn de doelen die naar Artistieke vorming verwijzen zeker een mogelijkheid om die met Audiovisuele vorming te verbinden.

2.2.2 Samenhang over de finaliteiten heen

In de derde graad is er ook een samenhang met andere studierichtingen binnen het studiedomein Kunst en creatie. De leerplannen voor de kunstvakken zijn vanuit eenzelfde visie opgesteld. Dit leerplan en de leerplannen Beeldende vorming en Audiovisuele vorming zijn ook op een gelijkaardige manier opgebouwd.

Afhankelijk van de school kunnen er verbindingen gevonden worden met Beeldende vorming of Beeldende kunst, met Fotografie, Crossmedia, Grafimedia of Woordkunst-drama.

2.3 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op minimumdoelen van de basisvorming en specifieke minimumdoelen. Het leerplan is gericht op 18 graaduren en is bestemd voor de studierichting Audiovisuele vorming.

Het geheel van de algemene en specifieke vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Audiovisuele vorming en het vormingsconcept

Het leerplan Audiovisuele vorming is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. In het leerplan ligt de nadruk op het artistieke wat aan bod komt door een integratie van de culturele en sociale vorming. De wegwijzers verbeelding, uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte maken er inherent deel van uit.

Culturele vorming

Culturele vorming biedt leerlingen mogelijkheden om kunst en cultuur te verkennen en te verwerken. Leerlingen onderzoeken hoe de wereld of de samenleving is en verbeelden hoe die zou kunnen zijn. Kunst stimuleert hen om met een kritische en open blik cultuur waar te nemen. Via kunst en cultuur komen ze ook in contact met het artistieke. Artistieke uitingen van zichzelf en anderen raken en inspireren leerlingen. Zo groeit hun cultureel bewustzijn en ontwikkelen ze hun creatief denken en doen. Dat draagt bij tot hun persoonlijke ontwikkeling in relatie met de anderen.

Sociale vorming

In sociale vorming leggen we de focus op de mens als een relationeel wezen. Leerlingen leren zichzelf kennen als meer dan 'losse individuen', maar herkennen en erkennen zich als persoon en als knooppunt van relaties. Sociale vorming daagt hen uit om minder ik-gericht en meer empathisch te gaan leren en leven en duurzame sociale en relationele vaardigheden te ontwikkelen. Samen creëren en samen verbeelden betekent dat ze rekening houden met eigen mogelijkheden en die van de ander.

Verbeelding

Kunst geeft een specifiek creatieve, verbeeldende kijk op de mens, de wereld en op God. Verbeelding breidt het voorstellingsvermogen van leerlingen uit en geeft ruimte om datgene wat niet onmiddellijk tastbaar is, uit te drukken en over te dragen. Leerlingen krijgen kansen om nieuwe werelden te leren kennen en te maken. Via kunst stimuleren we leerlingen om hun verbeeldingskracht te beleven, te versterken, vorm te geven en ervan te genieten. Aan de grondslag van een artistieke, kunstzinnige ervaring ligt de verbeelding.

Uniciteit in verbondenheid

Vanuit onze christelijke mensvisie erkennen en waarderen we de leerling als uniek persoon met eigen mogelijkheden en beperkingen, een eigen geschiedenis en persoonlijkheid. Artistieke expressie is betrokken op identiteit, op het diepste wezen van de mens. Door het beschouwen van en geraakt worden door kunst, geeft kunst zin en betekenis aan wie we zijn en aan de wereld waarin we leven. Leerlingen krijgen kansen om te groeien in relatie met zichzelf, de andere en de wereld.

Kwetsbaarheid en belofte

Door in aanraking te komen met een of meer artistieke vormen ontdekken leerlingen hun interesses en mogelijkheden. Zij kunnen door artistieke uitingen geraakt worden en ze worden geconfronteerd met hun kwetsbaarheid, grenzen, dromen en groeikansen. Daardoor leren ze hun kracht en kwetsbaarheid kennen.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Gedreven met het audiovisuele omgaan, individueel en samen met anderen

Nieuwsgierigheid en verwondering leiden tot zin. Zin om te kijken, verder te kijken, vanuit een ander standpunt te kijken. Dit anders kijken leidt tot maken. De leerling heeft een passie voor het audiovisuele en dat uit zich in een intensieve beschouwing en een artistieke en creatieve zoektocht, alleen en in klasverband.

De leerlingen ontwikkelen een kritische, scheppende, experimentele en verbeeldende gedrevenheid en ingesteldheid. Ze streven naar artistieke authenticiteit en hanteren een doordachte en methodische aanpak in combinatie met zelfwerkzaamheid. Het beschouwen van en geraakt worden door kunst geeft

betekenis aan wie ze zijn en aan de wereld waarin ze leven. Ze werken daar zowel individueel aan als samen met anderen, medeleerlingen, leraren, kunstenaars en kunnen zich inzetten voor eigen of breder gedragen doelen.

Door over het eigen werk en dat van anderen op een persoonlijke wijze te reflecteren en te communiceren leren ze dat meerdere visies waardevol kunnen zijn. Die groei maakt deel uit van hun wordingsproces en is dus onlosmakelijk verbonden met hun groei als mens.

Kunst bewust onderzoeken, betekenis geven en waarderen

De leerlingen komen in contact met verschillende vormen van kunst. Artistieke voorbeelden prikkelen en dagen leerlingen uit. De subjectieve, zintuiglijke beleving en de objectieve analyse vormen daarbij de hoekstenen.

De leerlingen groeien in het 'mens'-worden en ontwikkelen het nodige zelfvertrouwen. Daarvoor leren leerlingen met een onbevangen en nieuwsgierige blik naar de wereld rondom hen kijken. Door onbevooroordeeld hun omgeving waar te nemen, te interpreteren, betekenis te geven en te waarderen, leren ze schoonheid herkennen in al haar facetten. Door kunst ontdekken en begrijpen leerlingen zichzelf, de omgeving, de maatschappij en de wereld.

Verbeeldingskracht en artistieke deskundigheid inzetten bij het audiovisueel creëren en bij presenteren

De leerling vertrekt vanuit een innerlijke wereld waar alles kan, maar gaandeweg zoekt hij methodes om die verbeelding vorm te geven. De artistieke deskundigheid is nooit een eindpunt, maar wel een manier om de grillige verbeelding te concretiseren.

Door de beeldende taal van kunstenaars te analyseren zullen de leerlingen een eigen taal ontwikkelen. Ze komen in aanraking met verschillende technieken en materialen, de mogelijkheden en beperkingen ervan. De leerlingen ontdekken verschillende manieren om zich uit te drukken en artistieke uitdagingen aan te gaan. Ze leren buiten bestaande kaders te denken en verbeeldingskracht te gebruiken in een artistiek proces. Ze zijn in staat om meerdere antwoorden te formuleren op een artistieke vraagstelling en ontwikkelen zo een persoonlijke benadering bij het oplossen van gestelde uitdagingen. Het zal hen in staat stellen om hun proces vorm te geven.

Met een open blik en durf het proces beleven om tot een persoonlijk artistiek werk te komen

De leerling is een (onder)zoekende maker die mag experimenteren en aarzelen, mag mislukken en geregeld onbekend terrein betreedt. Het proces is een laboratorium. Niet enkel het eindresultaat is belangrijk, maar ook de weg ernaartoe. Het persoonlijk artistiek werk is niet enkel een optelsom van technieken, maar reflecteert ook een deel van de persoonlijkheid van de jonge maker.

3.3 Opbouw

Dit leerplan bestaat uit deze rubrieken.

- Onderzoek en voorstudie;
- Creatie;
- Presentatie;
- Onderzoekscompetentie.

Dit leerplan biedt de ruimte om zelf keuzes te maken in het clusteren van doelen en zo tot dwarsverbanden te komen.

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de tweede graad

In de derde graad verbreed en verdiep je de doelen Audiovisuele vorming van de tweede graad en breid je die uit.

Leerlingen maken al kennis bv. met het doorlopen van een artistiek proces, met de methodes binnen en aanpak in het atelier.

In de tweede graad werken leerlingen zowel vanuit beeldende als vanuit audiovisuele contexten.

3.4.2 Samenhang in de derde graad

Beschouwen en reflecteren, als onderdeel van een artistiek proces komen ook aan bod in het leerplan Kunstbeschouwing. In dit leerplan is er daarnaast ook plaats voor het creëren.

Samenwerken met Nederlands is belangrijk, bv. bij een scenario, synopsis of een script uitwerken, ondertitels aanbrengen, presenteren formuleren en verwoorden van een visie. Ook de vreemde talen kunnen aan bod komen bv. wanneer leerlingen diverse bronnen raadplegen.

De doelen over Cultureel bewustzijn en culturele expressie, die zijn opgenomen in het Gemeenschappelijk funderend leerplan komen vanuit de eigenheid van deze studierichting aan bod.

3.5 Aandachtspunten

Graadleerplan

Het leerplan Audiovisuele kunsten is een graadleerplan. Als lerarenteam spreid je de leerplandoelen over de twee leerjaren waarbij overleg en een planmatige aanpak cruciaal zijn.

Het is belangrijk om het leerplan in zijn geheel te beschouwen waarbij verschillende leerplandoelen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en over de rubrieken heen moeten worden bekeken en aangepakt. De ordening in dit leerplan leidt niet tot een organisatie van een afzonderlijke vakkenstructuur. Het is vanuit pedagogisch-didactisch standpunt dan ook absoluut nodig om degelijke samenhang te brengen tussen praktijk en theorie. Dat betekent dat er voor het specifieke deel van de studierichting geen verdeling is in vakken. In de leerplandoelen vormen theorie en praktijk een geheel, waardoor de afstemming van de theorie op de praktijk optimaal wordt.

Artistiek proces

Het artistiek proces is eigen aan de kunstrichtingen. Het speelt in alle specifieke leerplannen van het domein Kunst en creatie een belangrijke rol. Vanuit elke studierichting wordt het artistiek proces specifiek ingevuld. Er zullen gelijkenissen zijn met andere studierichtingen, maar ook duidelijke verschillen. Het kan interessant zijn om het artistiek proces te realiseren via cross-overs.

Artistiek proces wordt ruim geïnterpreteerd. Ook reflecteren, presenteren, inspiratie zoeken, onderzoeken, experimenteren, betekenis geven zijn delen van het artistiek proces. Het artistiek proces kan organisch verlopen, het is geen stapsgewijs proces. Leerlingen gaan aan de slag met diverse vormgevingsmiddelen, technieken, materialen en leren ze de mogelijkheden en beperkingen ervan kennen. Ze verdiepen het artistiek denken, voelen en handelen. Het artistiek proces kan zowel een proces, een resultaat, een concept of een creatie omvatten.

Audiovisueel werk

De hedendaagse beeldcultuur verschilt fundamenteel met die van een tijd geleden. De bioscoop en de lineaire televisie lijken voor jongeren een minder belangrijke plaats in te nemen. De magie en de ervaring van film op het grote scherm of het gezamenlijke familiemoment voor de televisie heeft plaatsgemaakt voor een eerder vluchtige en solitaire ervaring via de computer of de smartphone. De leerlingen kunnen zich laten leiden door de eigentijdse beeldcultuur, maar leren ook de grote stromingen in de audiovisuele geschiedenis kennen.

De vorm lijkt in het algemeen sneller en flitsender. Door de democratisering in prijs en nieuwe evoluties op technisch vlak is het gemakkelijker dan ooit om tot een semiprofessioneel werk te komen. Je kan die vooruitgang omarmen en toepassen, maar je mag zeker niet de inhoud vergeten. Meer dan ooit is het belangrijk dat je de leerlingen bewust maakt dat fotografie en film niet alleen een vorm van illustratie en entertainment zijn, maar ook een vorm van kunst. De relatie inhoud-vorm staat centraal en de leerlingen denken bewust na over 'wat' ze willen vertellen en 'hoe' ze dat kunnen doen. Je moedigt leerlingen aan om via de kracht van beeld en geluid te vertellen, te prikkelen, een kritische kanttekening te maken, te contempleren, te experimenteren. De leerlingen zijn eerder jonge, (onder)zoekende auteurs dan technici.

Attitudes

De leerlingen verwerven algemene attitudes in functie van het audiovisueel ontwerp zoals zelfwerkzaamheid, inzet, doorzettingsvermogen, discipline en initiatief nemen. Ze ontwikkelen een doordachte en methodische aanpak, leren abstract en conceptueel denken en worden steeds zelfstandiger. De leerlingen vertrouwen op hun expressiemogelijkheden en worden zich bewust van eigen en andermans uitdrukkingmogelijkheden. Ze ontwikkelen een kritische ingesteldheid, ook ten opzichte van zichzelf. Ze gaan respectvol om met de visie, de mening en creatie van een ander. De relatie inhoud-vorm staat centraal en leerlingen denken bewust na over 'wat' ze willen vertellen en 'hoe' ze dat kunnen doen.

Kunstgebeuren

Het refereren naar het historisch en hedendaags kunstgebeuren zal een vanzelfsprekend item zijn in de wisselwerking tussen leraar, leerling en lesdoelen. Opdat leerlingen breed zouden leren kijken, kan je hen vragen om geregeld te participeren aan het culturele leven. Je kan hen ook een grote variatie aan culturele evenementen, kunstvormen aanbieden waar ze normaal misschien niet mee in contact zouden komen (film, tentoonstellingen, theater, lezing, musea ...). Je moedigt hen aan om dat ook buiten de schooluren te doen.

Kunstbeschouwing

Voor kunstbeschouwing is een apart leerplan beschikbaar. Je kan ervoor kiezen om die leerplandoelen apart of geïntegreerd aan te bieden. Het beschouwen van kunst kan vanuit het architecturale en beeldende benaderd worden, maar ook vanuit een brede blik op kunsten. Zo kunnen leerlingen onderzoeken hoe beeld in andere kunstvormen een plaats kreeg en krijgt. Verschillende kunstvormen kunnen elkaar versterken, kunnen geïntegreerd worden en toch hun eigenheid behouden. Anderzijds kunnen grenzen vervagen tussen kunstvormen.

Onderzoekscompetentie

De onderzoekscompetentie kan worden gerealiseerd met inhouden van dit leerplan die gerelateerd zijn aan specifieke minimumdoelen. In de studierichting Audiovisuele vorming kan de onderzoekscompetentie ook aan bod komen via inhouden van het leerplan Kunstbeschouwing. Om dat duidelijk te maken wordt het leerplandoel over de onderzoekscompetentie voorafgegaan door een #. Dat geeft aan dat het leerplandoel hier aan bod kan komen, maar dat het ook kan worden gerealiseerd via andere leerplannen van het specifiek gedeelte van de studierichting. Je overlegt op schoolniveau welke keuzes worden gemaakt met betrekking tot de realisatie van de onderzoekscompetentie. Op de PRO-tegel [onderzoekscompetentie](#) kan je voor elke studierichting terugvinden via welke leerplannen onderzoeken kan worden gerealiseerd. Bij LPD 12 geven we aan met welke inhouden de onderzoekscompetentie kan worden gerealiseerd. Op de

leerplanpagina vind je meer informatie over en een aantal mogelijke voorbeelden van hoe je via specifieke inhoud van dit leerplan met je leerlingen kan werken aan de onderzoekscompetentie.

Vakterminologie

Het correct gebruik van vakterminologie in het atelier, in de praktijk- en theorielessen is essentieel voor heldere communicatie binnen dit vakgebied, waardoor leerlingen in staat zijn om complexe ideeën en concepten nauwkeurig te beschrijven. Het stimuleert kritisch denken en analyse, omdat het leerlingen aanmoedigt om de betekenis van termen te doorgronden en verbanden te leggen tussen verschillende begrippen, wat bijdraagt aan een diepgaand begrip van de leerstof.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Onderzoek en voorstudie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 1 De leerlingen doorlopen een artistiek proces bij een audiovisuele uitdaging.

Samenhang derde graad: I-II-III-GFL LPD 14

2de graad: II-BAV-d LPD 1

- Wenk: Bij het doorlopen van een artistiek proces kan je denken aan
- het selecteren van ideeën zoals bij eigen gedachten en gevoelens stilstaan, artistieke werken bestuderen, indrukken of objecten verzamelen;
 - het koppelen van de eigen bedoeling aan vormgeving via methodes zoals trial and error, try-out;
 - het gebruiken van basistechnieken.

Wenk: Je kan leerlingen een logboek of procesboek laten bijhouden.

Wenk: Je moedigt leerlingen aan om ook inspiratie te zoeken in situaties buiten de schoolmuren, zoals een tentoonstelling bezoeken, naar de bioscoop gaan, een boek lezen, specifieke (vak)literatuur doornemen, de actualiteit volgen.

Wenk: Je kan de leerlingen uitnodigen om ook artistieke expressievormen te analyseren buiten het audiovisuele. Daar kunnen ze eveneens inspiratie vinden voor hun creaties.

LPD 2 + De leerlingen analyseren verschillende domeinen binnen de traditionele en hedendaagse audiovisuele en beeldcultuur.

2de graad: II-BAV-d LPD 2

Wenk: Je kan de leerlingen in contact brengen met een audiovisuele en beeldcultuur als kunstvorm, uit heden en verleden, bv. de artistieke film of video, de betere foto of auditief werk. Het is zinvol om de leerlingen een onderscheid te laten ervaren tussen verschillende vormen binnen de beeldcultuur. Staan ze stil bij evoluties, bij de verschillende manieren van creëren en waarnemen (vluchtig, verdiepend, intens, kritisch ...)?

Wenk: Analyse kan verschillende vormen aannemen, bv. theoretisch of toegepast, mondeling of schriftelijk, in interactie of als presentatie, samenvattend.

Wenk: Je kan met de leerlingen reflecteren over de maatschappij en de relatie tot audiovisuele kunstuitingen. De leerlingen kijken kritisch naar ruime maatschappelijke thema's en verbinden die met hun mening of standpunt.

Extra: Je kan de domeinen breed bekijken, bv. ook theater, dans, literatuur, muziek aanbieden.

LPD 3 De leerlingen analyseren expressiemogelijkheden van visuele **bouwstenen**, technologieën, technieken of materialen in functie van eigen creaties.

Wenk: De analyse kan beperkt blijven tot enkele opdrachten en hoeft niet bij elke opdracht zichtbaar gemaakt te worden. Bv. een film, een foto of een ander kunstwerk analyseren op verschillende niveaus, een bepaald aspect selecteren en verwerken in de eigen creatie.

Wenk: Je kan stilstaan bij het perspectief van de toeschouwer en van de kunstenaar. Hoe interpreteren beiden de kunstuiting? Hoe belangrijk is de context?

LPD 4 De leerlingen analyseren de expressieve kracht van audio en muziek.

Wenk: Je kan leerlingen gepaste audio of muziek bij beelden laten kiezen. In functie van een bepaalde sfeer, emotie, inhoud of betekenis kunnen ze diverse fragmenten of stukken uittesten. Zo kunnen de leerlingen bv. spanning en ontspanning in een film, documentaire, video brengen.

LPD 5 De leerlingen onderzoeken de relatie tussen audiovisuele elementen.

Wenk: Bij audiovisuele elementen denk je bv. aan inhoud, scenario, montage, beeld, geluid, compositie, licht en schaduw, kader, standpunt, scherptediepte.

4.2 Creatie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 6 De leerlingen creëren persoonlijk artistiek werk vanuit een artistieke taal en vanuit hun verbeelding met behulp van **bouwstenen**, technieken en materialen.

2de graad: II-BAV-d LPD 10

Wenk: Afhankelijk van de opdracht komen andere bouwstenen, technieken en materialen aan bod.

Je laat leerlingen zowel elementen van het fotografisch procedé, analoog of digitaal als elementen van het audiovisuele toepassen.

Wenk: Bij audiovisuele bouwstenen denk je bv. aan inhoud, scenario, montage, beeld, geluid.

Bij fotografisch werk kunnen deze bouwstenen aan bod komen bv. compositie, licht en schaduw, kader, standpunt, scherptediepte.

Bepaalde bouwstenen kunnen zowel bij het audiovisuele als bij het fotografische. De leerlingen onderzoeken welke auditieve bouwstenen bijdragen tot het uitbouwen van een bepaalde sfeer, inhoud of het sturen van emoties.

Wenk: Leerlingen kunnen een idee of bedoeling omzetten in een artistiek, audiovisueel werk. Zowel fictie als non-fictie, realiteit en verbeelding komen aan bod; ook het experimentele is belangrijk.

Wenk: Het is aangewezen dat leerlingen verder bouwen op de onderzoeksfase en een creatie aanpakken via een werkproces van analyseren, synthetiseren, uitvoeren (in beeld krijgen, ook via nieuwe media), reflecteren en in interactie met anderen.

Wenk: Je kan leerlingen een procesomschrijving laten uitwerken, een intentienota laten opmaken, een scenario laten schrijven, een storyboard laten maken ... Ze kunnen een concrete planning opstellen en opvolgen.

Wenk: Naast foto en film kan ook het interdisciplinaire een plaats krijgen, bv. animatie, installatie of interactief werk (websites, apps, games, AI ...).

LPD 7 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.

2de graad: II-BAV-d LPD 4

2de graad: In het kader van een gemeenschappelijk project kunnen de leerlingen naast hun artistieke competenties ook hun vaardigheden op het vlak van logistiek, organisatie of communicatie samenbrengen.

LPD 8 De leerlingen stemmen hun boodschap via audiovisuele taal af op doel of context.

Wenk: Je laat leerlingen keuzes maken aan de hand van de mogelijkheden of beperkingen bv. in functie van de beschikbare ruimte, de voorziene tijd. Ze houden rekening met de kijk- en luisteromstandigheden. Leerlingen houden bij de ontwikkeling ook rekening met hun doelpubliek.

4.3 Presentatie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 9 De leerlingen kiezen bewust soorten dragers en formaten in functie van een presentatie.

Wenk: Bij dragers kan je bv. denken aan online, fysiek, projectie, manier van tentoonstellen, installatie. Een keuze maken kan in functie van bv. inhoud, zeggingskracht, doel ...

LPD 10 De leerlingen presenteren persoonlijk artistiek werk en houden rekening met het doel en de context.

Wenk: Je kan de leerlingen diverse methodes laten gebruiken om artistieke creaties te presenteren in tijd en ruimte. Ze kunnen rekening houden met het publiek en doel of functie.

Wenk: Voor de presentatie kan je starten in een veilige omgeving voor de leerlingen, bv. de eigen klascontext. Later kan je hen ook het eigen artistiek werk laten presenteren aan een breder publiek.

LPD 11 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars proces, artistiek werk en presentatie aan de hand van afgesproken criteria.

2de graad: II-BAV-d LPD 8

Wenk: In dialoog gaan veronderstelt communicatie in twee richtingen. Het betreft zowel feedback kunnen en durven geven als ook feedback kunnen en durven ontvangen. De dialoog is niet vrijblijvend, maar wordt gevoerd aan de hand van afgesproken criteria. 'Afgesproken' kan breed worden geïnterpreteerd: criteria afgesproken tussen leraar en leerlingen of criteria afgesproken tussen leerlingen. Je kan criteria aanreiken of een specifieke focus kiezen. Dat laatste kan voor een individuele leerling of voor een groep anders zijn.

4.4 Onderzoekskompetentie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 12 # De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met specifieke inhouden van dit leerplan.

Samenhang derde graad: I-II-III GFL LPD 21, 22, 23, 27

Duiding: Specifieke inhouden van dit leerplan zoals artistiek proces; specifieke bouwstenen, technieken en materialen vanuit een thema of onderwerp.

Wenk: Bij fasen in een onderzoekscyclus kan je denken aan: oriëntatie, probleem(stelling) of onderzoeksvraag, onderzoeksmethode, gegevensverzameling, analyse, conclusie, rapportering. Afhankelijk van de context kunnen een of meerdere fasen in de onderzoekscyclus zelfstandig of onder begeleiding gebeuren.

Wenk: Leerplandoelen uit de krachtlijn en de rubriek "betekenisvol leren en kiezen" van het Gemeenschappelijk funderend leerplan bereiden voor op een onderzoekscyclus. Leerlingen leren zo vanaf het eerste jaar om doelgericht informatie op te zoeken in diverse bronnen, de informatie doelgericht te beoordelen en te verwerken op een kritische en systematische manier. Ook leren

ze om cyclisch te reflecteren over hun leerproces en dat doelgericht bij te sturen. In het Gemeenschappelijk funderend leerplan vind je suggesties om met die doelen aan de slag te gaan en een leerlijn op te bouwen waardoor leerlingen in de derde graad in staat zijn om een onderzoekscyclus te doorlopen.

4.5 Toegepaste ruimtemeetkunde

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 13 De leerlingen analyseren het verband tussen 3D-situaties en bijbehorende 2D-voorstellingen.

Wenk: Je kan dit doel in samenhang zien met andere leerplandoelen als LPD 3 of 6.

5 Lexicon

Het lexicon bevat een verduidelijking bij de begrippen die in het leerplan worden gebruikt. Die verduidelijking gebeurt enkel ten behoeve van de leraar.

Bouwstenen

Bouwstenen zijn alle mogelijke middelen die je aanwendt om je in beeld, muziek, woordkunst-drama of dans uit te drukken, bv. technieken, materialen, instrumenten, media, attributen, decor, kostumering.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

Een leslokaal

- dat ruim en voldoende verlicht is met grote onderhoudsvriendelijke tafels en met voldoende verluchtingsmogelijkheden;
- met voldoende bergruimte voor het opbergen van aanvullend materiaal van de school en van de leerlingen;
- met voldoende aansluitmogelijkheden op het elektriciteitsnetwerk;
- met binnen of buiten het lokaal ruimte en materiaal zoals prikwallen, kaders, sokkels om werken van leerlingen tentoon te stellen;
- met toegang tot een donkere kamer (doka);
- met toegang tot een verduisterbare studio met studiolampen;

- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te tonen;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

6.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

- apparaten of toestellen zoals computer, belichtingsmateriaal, opnamemateriaal, camera, scanner, printer, snijmatten, vergroter, statief, ontwikkeltank, droogkast;
- grondstoffen zoals karton, papier, chemicaliën voor positief- en negatiefontwikkeling;
- mogelijkheid om digitaal werk te bewaren en te delen;
- softwaremateriaal voor beeldbewerking en montage;
- toegang tot vakliteratuur, kunstreproducties en andere.

6.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

- Basispakket om vanuit het audiovisuele aan de slag te gaan: een opnametoestel.

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	

Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

8 Concordantie

8.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de minimumdoelen (MD) of de specifieke minimumdoelen (SMD) realiseren.

Leerplandoel	Minimumdoelen of specifieke minimumdoelen
1	MD 16.04; SMD 04.01.01
2 +	-
3	MD 16.04; SMD 04.01.01

4	MD 16.04; SMD 04.01.01
5	MD 16.04; SMD 04.01.01
6	SMD 04.01.02
7	SMD 04.01.03
8	SMD 04.01.02
9	SMD 04.01.02
10	MD 16.04; SMD 04.01.01
11	SMD 04.01.04
12	SMD 01.01.01
13	SMD 06.11.01

8.2 Minimumdoelen basisvorming

- 16.04 De leerlingen doorlopen een artistiek-creatief proces vanuit verbeelding.
Voetnoot:
Rekening houdend met de ontwikkeling van leerlingen en de context waarin het minimumdoel aan bod komt.

8.3 Specifieke minimumdoelen

- 01.01.01 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met inhouden van minstens 1 wetenschapsdomein verbonden aan de studierichting.
- 04.01.01 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie.
Voetnoot:
De specifieke eindterm wordt gerealiseerd in de context van de betrokken studierichting.
- 04.01.02 De leerlingen creëren persoonlijk artistiek werk vanuit een artistieke taal met behulp van specifieke bouwstenen, technieken en materialen.
Voetnoot:
De specifieke eindterm wordt gerealiseerd in de context van de betrokken studierichting.
- 04.01.03 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.
- 04.01.04 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars artistiek proces, werk en presentatie aan de hand van afgesproken opdrachtgebonden criteria.
- 06.11.01 De leerlingen analyseren het verband tussen 3D-situaties en bijbehorende 2D-voorstellingen.
Voetnoot:
Rekening houdend met de context van de studierichting.

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	5
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Samenhang met de tweede graad	7
2.2	Samenhang in de derde graad	7
2.2.1	Samenhang binnen de studierichting Audiovisuele vorming	7
2.2.2	Samenhang over de finaliteiten heen.....	7
2.3	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Audiovisuele vorming en het vormingsconcept	7
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	9
3.4	Leerlijnen.....	10
3.4.1	Samenhang met de tweede graad	10
3.4.2	Samenhang in de derde graad	10
3.5	Aandachtspunten.....	10
3.6	Leerplanpagina.....	12
4	Leerplandoelen	12
4.1	Onderzoek en voorstudie.....	12
4.2	Creatie.....	13
4.3	Presentatie.....	14
4.4	Onderzoekscompetentie.....	15
4.5	Toegepaste ruimtemeetkunde	16
5	Lexicon	16
6	Basisuitrusting	16
6.1	Infrastructuur	16
6.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen.....	17
6.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	17

7	Glossarium.....	17
8	Concordantie	18
8.1	Concordantietabel.....	18
8.2	Minimumdoelen basisvorming	19
8.3	Specifieke minimumdoelen.....	19

ONTWERP